

GIÁ BÁN	
ĐỒNG-PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm 1.500	1.500
Sáu tháng 750	750
Ba tháng 375	375

Hoa hồng phải trả tiền trước.
Thẻ và mạt đại gửi cho M. TRAN-DINH-PHIEN. — Ai đăng quảng cáo, việc riêng, xin thương nghị trước.

TIẾNG-ĐÂN

Chủ nhiệm kiêm Chủ bút
HUYNH-THUC-KHANG
Quản lý
TRAN-DINH-PHIEN

La Voix du Peuple
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

HÀO-QUÂN
33 (33, đường Đông-An, Hố)
Giấy-thếp nói số 63
Giấy - thếp: TIENGDAN 508

Kẻ thất phu
không tội; om
ngọc bích là tội.
匹夫無罪懷璧其罪
Tà truyện

"VÀNG" LẠI LÀM LUY ĐẾN PHẬT VÀ SỰ NỮA! (Vụ trộm vàng ở chùa Linh-Mụ Huê)

Sau lễ sinh nhật Phật ở chùa Diệu-điền, trên các báo còn nêu làm đầu đề biến luận chưa dứt, thì ở chùa Linh-mụ bỗng những tượng Phật vàng trên tường lần cao bị mất trộm.

Hôm sáng ở chùa Sấm sơn (Thanh-hóa), từ năm ngoái lại đây, đã gây ra làm chuyện rắc rối, nào kẻ mớ người lộn, nào bán lên mua xuống, làm người nhân vàng ấy mà bị lụy. Lại đó là chuyện trước đây, dân vài làng gần đó, cũng vì vàng ấy quyền dân sai đục, công nhiên bằng mình kéo nhau vào nơi cấm địa, xung đột với lính canh gác, mà hiện đương bị giam giữ tại. Tiếng-Dân số trước kia đã có một bài báo về chuyện ấy mà kết luận rằng: « Vàng là thủ phạm ».

Mà thực vậy, cái tên thủ phạm ấy làm lụy cho nhân dân cũng kể báo: bán ở vàng Sấm - sơn chưa dứt, nay còn làm lụy đến tượng Phật ở chùa Sấm sơn nữa.

Vụ trộm vàng trọng này, nhà chức trách đương điều tra, thế nào cũng tìm ra manh mối. Vì theo một phàm du luận ở Huế, họ nói: chùa ấy là chùa của nhà vua, là nơi nghiêm cấm, mà những tượng vàng đồ báu, đều ở trên tường lâu cao, làm 7 tầng ấy ngụy tượng người ngoài không có ai vào ra như bao nhiêu chùa thường khác, trừ người có chức phận canh cửa và hương kaol ở đấy.

Thả là những kẻ cắp đi trên tường lâu cao kia, người ngoài máy ai được biết. Hướng tượng bùa ấy không khác gì là quốc bảo, mà nơi để đặt bùa ấy, cửa khóa và thanh lâu, do dưới bị chuyện chướng, trong những lần đầu ấy để những vật gì có vẻ sạch gai chép rất cẩn thận. Như vậy mà vụ trộm quan trọng này còn xảy ra, dân có bọn trộm nào, lại cũng có kẻ làm điềm chỉ mới đây.

Về triều thần Thái (1904-1905) trong các kẻ mất cái ăn thấy tình gì đó, mà làm nhà hội đồng xét xử, nhận làm vụ án quan trọng (ông Trần Khánh Dông cũng mấy người nữa bị tra bị cách), tất vụ án trộm này cũng không thể xem là chuyện nhỏ, ít nữa cũng đáng dính như vụ án đạo trộm lương năm trước...

Trên là thuật theo một tư duy luận ở Thần-kinh đây: chán tướng thế nào, còn đợi nhà đương cuộc điều tra. Riêng phần kỳ giả, theo câu đoán trong bài nói chuyện vàng Sấm - sơn mà nhắc lại một lần nữa:

« Thủ phạm là vàng kia, kẻ ăn trộm chỉ là phụ thuộc ».

Sao thế? Vàng là một vật quý có cái sức mạnh giúp được sự sống cho người đói, cứu được kẻ nghèo trong cơn túng đói, lại được được sự phong lưu cho bọn phóng đảng, tất ai cũng hiểu được kẻ ăn trộm tượng vàng kia đem về làm gì. Trên đời mà thấy vàng không đến lòng, càng xa n vọng nhà đất rác, ông cao thượng ấy có chăng chỉ được Phật Thích ca; còn người ra, có thể nói là người mà vàng có.

Vậy, nếu như những tượng kia mà bằng đá, bằng gỗ, bằng vật đất nện ra như những tượng ta

CHUYỆN ĐỜI

Nhân chuyện nội các nước Pháp

Nội các bên mình hoạt, bữa nay nói chuyện bên ngoài một bữa. Chuyện bên ngoài ấy là chuyện nước Pháp. Hiện ở nước Pháp nội các Flandin đã đổ.

Nội các này đã bị đưa ra trước quốc hội để bị xét xử. Nhưng nội các này lại bị đưa ra trước quốc hội để bị xét xử. Nhưng nội các này lại bị đưa ra trước quốc hội để bị xét xử.

Chuyện đời là lẽ tất nhiên, ở dưới một chính thể cộng hòa dân chúng như bên Pháp, không lấy chỉ làm lý lẽ từ năm 1870 Dân quốc thu ba của Pháp thành lập đến nay đã được 60 năm đến lần ông Bonisson nữa rồi, nội các đã phải mười lần thay đổi.

Chuyện đời không là những chuyện ta cũng nên biết vì sao nội các Flandin và Bonisson kế tiếp nhau mà đổ.

Trước hết để giả dân nhân hồi tháng Fevrier năm ngoái có một lần nội các kế tiếp nhau đổ, sau phải với đến ông cựu giám đốc Doumergue ra lập nên các mới xong. Nội các Doumergue đương đầu được lúc rồi vì muốn tăng quyền hạn cho chính phủ mà mất tín nhiệm của nghị viện nên phải đổ.

Ông Flandin lập nên nội các mà nay lại phải thất bại, là cũng chỉ vì một lý do.

Ông Flandin xin cho chính phủ được quyền hạn để cải thiện lực mà cứu vãn tình hình kinh tế nước Pháp. Ông « phật lòng » là thuộc về tiền lệ dùng kim bản vị, ngày nay đương sự lại giảm giá trị tiền tệ trước quốc tế, nên cứu vãn tình hình kinh tế nước Pháp. Vì vậy mà nội các Flandin xin nghị viện cho mình rộng quyền hành động cho đến cuối năm 1935 ông có thể thi hành các cải cách.

Không may cho ông Flandin lại càng bị nghị viện bãi bỏ nhiệm vụ mà đổ.

Đến ông Bonisson lên không biết tại sao lại cũng theo con đường ông Flandin, lại cũng xin rộng quyền hạn cho chính phủ nữa. Các nghị viện đã bỏ phiếu bãi bỏ nhiệm vụ để lập nên nội các Doumergue, Flandin, nay còn bãi bỏ ông nội các Flandin nữa rồi.

Thời cuộc nước Pháp, mình cũng không rõ cho lắm, và như là vấn đề liên hệ, việc gì cũng « phật lòng ». Lại là một vấn đề khó khăn phức tạp nữa, nhưng mình chỉ tạm chờ ba tuần nữa các kế tiếp nhau mà đổ vì một nguyên nhân như nhau, mà thấy rõ rằng dân chúng mình là dân Pháp ở bên trời tây, trọng bình đẳng tư do là đương nhiên.

Nội các Flandin, Bonisson xin rộng quyền hạn, nhưng nào có phải xin rộng quyền để mưu chuyện lợi riêng đâu họ xin rộng quyền để cứu vãn sự lợi ích của dân chúng. Nhưng họ xin rộng quyền để cứu vãn sự lợi ích của dân chúng. Nhưng họ xin rộng quyền để cứu vãn sự lợi ích của dân chúng.

Không phải chính thể độc tài là không hay, vì người ta nói nước Ý nhờ các thủ đoạn cương quyết của Mussolini mà ngày nay trở nên thịnh vượng; dân Đức nhờ cái bản tay sắt của Hitler mà được khôi phục tình hình và trở thành một cường quốc. Nhưng dân Pháp không thể đi theo con đường của dân Ý, dân Đức, vì dân Pháp là một dân tộc rất trọng tư do. Cái dân ta phá ngục Ba-Si Bich, cái dân đi xử tử vua Lê ở 16, cái dân ấy chắc không muốn phục thuộc dưới bàn tay sắt của ai đâu.

Nội các Flandin, Bonisson xin rộng quyền hạn để cứu vãn sự lợi ích của dân chúng. Nhưng họ xin rộng quyền để cứu vãn sự lợi ích của dân chúng. Nhưng họ xin rộng quyền để cứu vãn sự lợi ích của dân chúng.

Thực tình trong dân quê, đến con em dân, đến di dân thương xin thuốc mà chạy không ra tiền, huống là chó nuôi.

Vậy xin chính phủ mình định, phải cho chó nuôi có hơi khác thường, nghĩ là có bệnh dại, phải đem tiêm thuốc, hoặc đập chết con chó ấy mà không buộc chó thường.

Dân quê

ĐÍNH CHÍNH

Mục Chuyện đời trong số 801, bài viết về thuốc tiêm chủng sau khi gia bích phải chỉ ra thấp, xin chữa lại như sau này: 1.500 x 130 = 195.500

Một chữ cũng quan hệ vậy chứ!

(Từ-dịch với bài-dịch)

Người ta hay nói « Như tự đào công môn » (一字到公門), là nói một chữ mà đưa đến cửa công quan hệ rất lớn. Một chữ dưới dân đưa lên cửa công, còn là việc quan hệ, huống một chữ trên cửa công đưa ra dân gian, quan hệ càng gấp mấy; vì một chữ mà có thể làm vinh nhục họa phúc cho người, đáng cần thận trọng!

Vậy mà theo thói quen, các công môn ít chăm đến chữ đó, như là mấy tay tăng sự giữ phần trật phiên hay tự mùa bút sử dụng một chữ mà quan trên không để ý đến. Xin thuật một chuyện:

Ở tỉnh Hà-tĩnh, Nguyễn Tổng lý-trưởng làng Dương trai, làm việc đã hơn 10 năm, nay có đơn xin từ chức, thầy thừa Trần Khánh Tuấn ở tỉnh cả gan sức cãi trật phải bãi chức. Anh lý kin tức, bèn phải đơn kiện, hiện quan đương xét xử.

Chữ « Từ » với chữ « Bãi » khác nhau thế nào?

« Từ » là tự người chức dịch ấy hoặc làm việc đã lâu năm, hoặc vì có gì không bằng lòng làm nữa mà tự mình đưa đơn xin thôi, như cái « c » ở ông Ngô Đình Diệm; cái đó về chức phận, về nhân cách đều trọn vẹn, không mất-chết gì cả.

Còn « Bãi » thì người chức dịch ấy là bị động, vì làm việc trộm hoặc vì có lý do khác mà bị quan trên bãi chức thôi, như cái « c » mấy ngày còn muốn ôm cái ghế quan mà có lệnh buộc phải về vườn. Cái đó có kém đến nhân cách và mất giá trị nhiều.

Chữ « Từ » với chữ « Bãi » vẫn là thói làm việc cả, mà ở trong có ý nghĩa khác nhau như thế. Vì chữ khác đó nên bác lý này cho là nhục với chữ « Bãi » của thầy thừa kia mà sinh ra chuyện kiện.

Ký giả thuật chuyện này, không có ý gì bình bác lý kia, song cốt nói cho « từ » trái và công văn ở cửa công mà những tay diễn xảo thường thay theo ý riêng của mình thì ngạo khon khon trong một đôi chữ, có phòng hại trên đường quan dân giao thiệp nhiều.

Nhà đương cuộc nên chú ý đến những từ trái đó mà không nên để cho kẻ uớit làm sai.

Thứ Tự Dân

SỰ ĐÀM ĐÀ TỰ TỰ

Sự Đàm, một tay trọng yếu của Việt-Nam quốc dân đảng vừa rời bị bắt ở huyện Lục Ngạn (Bắc-giang) cùng người này là cách đây một tháng, giam tại ở Mật thám Hà Nội để lấy cung. Thì lúc 2 giờ chiều ngày 6 Jain, sự Đàm đã xé áo thắt cổ chết trong lao ở Mật thám.

Hiện người này là sự Đàm là Quân đã bị điện giao cho quan Sát Hải-quang định liệu.

quyền cho chính phủ » kia, mà đặt nó vào cái đời quân quyền chuyên chế thì nó sẽ là một cái « quái vật ». Ở đây nói rằng chính phủ thì quyền ở trong lòng chứ còn đi xin ai nữa! Mà có đi xin chẳng là xin với ai trong tay có những thanh binh vạm vạm kia, chứ xin chỉ với dân là cái thứ « bệch định thép phàm » này.

Ấy thế mà một các Flandin, Bonisson bên Pháp, lại trở lại xin dân mở quyền cho họ, thì đã biết làm dân ở nước văn minh, được có người tham một ở nghị viện cũng đương thời! Sống hơn làm ông chỉ chỉ ở bên mình phàm trước cao đến đâu.

Chuyện mua giày số

Đông Pháp

Số Đông pháp hiện nay, người ta ham mua nhiều mà chính phủ không ép ai. Xem tờ thông tư dưới này:

Huế 16 Mai 1935.

Bộ Tài chính và Xã hội cử để thông tư... Hiện nay nhà nước đương mở cuộc xổ số Đông Pháp... Những tư chủ muốn mua bao nhiêu tùy ý... Chỉ như các xã thôn hiện thời hương bán thiếu thốn... dân làng nào cũng nguyện mua thì chỉ mua 5. 6 vé là nhiều...

... Vậy những làng nào xuất hương bán mua mấy vé, phải kê số hiện những vé ấy trình cho phủ, huyện; phủ, huyện lại tổng kê toàn hạt để trình về tỉnh; tỉnh lại sao hai bản, 1 bản đệ về Bộ, 1 bản hương cho quá trừ Sở... Phường khi xổ số xong, có thể xem những số ấy, đừng biết làng nào trúng bao nhiêu... rồi sưu làng ấy nhận làm công mua vé, đến khi trúng lại nhận làm của riêng của mình, mà đã từng xảy ra trong những cuộc công trái và xổ số v. v.

Độc toàn cái trật trên, không có câu gì là ép buộc cả.

Vậy mà có làng lại ép buộc làm sai ý chính phủ. Có lẽ vì thế mà không thấy ý nghĩa tờ thông tư kia sao?

Dương Sơn Sinh

Lại câu chuyện thần thánh ở Khánh - hòa

(Cái nào mà tin của người mình khi nào mới lại?)

Trên mấy năm gần đây, tại miền Sông Cầu, cách thành phố Nha-trung một cây số, có tên K. V. S. sanh hoạt và vẻ vẻ đồng bóng.

S. thường xưng mình là « thần » « Sòng Cầu », biết được việc quá khứ vị lai, biết chữa bệnh là ma yêu quái... nếu ai muốn đến thăm xin thuốc, hoặc hỏi biết điều gì thì phải hết lòng thành kính và phải nghe lời thần, như vậy thần mới chỉ về và chữa bệnh.

Là người mình nghe nói đến thần thánh là đưa nhau sùng bái, cái nào mà tin rằng thần thánh nào thì kể đã thần thánh cũng vậy thôi chứ thần thánh, vì vậy nên ngày năm ngoài xuất hiện thêm một vị là Thánh thần là Bà này xưng là thần « Cây Dáo », mà xác thần phụ vào dân bà tên thị Ng. dân của K. V. S. ở tại làng Ngọc hội, thuộc hai Chợ mới Nha-trung; lại còn thêm một người nữa tên ông L. là tin đã rất trung thành của thần « Sòng Cầu », làm thầy thuốc bần, cũng ở tại Ngọc hội, nên ai có chuyện muốn gặp thần « Sòng Cầu » thì trước phải đến (tên này báo trước, nhớ nó chuyện đại dâm. Nghe hai vị hiện thành nam để có trên 40 tin để ở hai Chợ mới đều liên lạc với nhau để bắt bực chọi vớ).

Ngày 29-5-35 này, lúc 5 giờ chiều, ký giả có việc đi qua làng ấy, trông thấy vào dân bà, dân ông đó 40 người, đương trú tại nhà thị Ng. (nghe nói mấy lần trước trú tại nhà của Th. cũng ở làng ấy, bởi vì một biết là họ đương hội, vì ngày ấy là ngày thần về, nên ai có việc gì cũng phải bỏ mà đi dự thánh, nếu không thì bị thần phạt, phạt v. v.

Ở vào thời kỳ khoa học thành hành như thế kỷ 20 này mà còn tin những sự dị đoan như thế, nghĩ có đáng chán không? Bao giờ người mình không có cái não tin thần thánh nữa mới được đến đây này!

Rõ chuyện

THƠ TÍN

Cùng ông Hào Sự Mỏ-cày

Số học 5000 của ông gói lượm Cỏ Sòng-Nam, bản báo đã nhận được và đã chuyển giao cho Cục rồi, Cục có lời cảm ơn.

MỘT CẢNH THƯƠNG TÂM

Cám 2 đứa con 0\$70 và cam lư hương 0\$30 để nộp thuế

Nhà cao cửa lớn, ăn sang mỗ sướng, mấy ai biết tình cảnh nghèo khổ đến xót dưới xóm lều tranh tá lơi kia. Có kẻ lại gia cho tiếng « con », tiếng « làm bằng... » Kỳ thiệt những cách thương tâm của con nhà nghèo, có làm đến không tá hết. Dưới đây một chuyện đương sôi sục.

Ở làng Niêm phò, huyện Quảng điền (Thừa thiên), thường năm làng cho thuê ruộng công điền nộp thuế cho dân, cho tiền việc đóng góp. Hai năm nay ruộng cho thuê bị quá không đủ nộp thuế; năm ngoài, mỗi tên dân phải phụ thêm 0\$70, năm nay lại phải thêm đến 1\$20.

1\$20 đối với nhà khá thì không phải là bao, mà với dân nghèo trong cơn khủng hoảng này, thiệt chạy đi sáng mắt. Làng ấy có tên Khắc, nhà có 2 vợ chồng và 3 đứa con đại, quanh năm sống trong cảnh « đầu tắt mặt tối » khổ nhọc không bỏ tay. Năm nay vụ thuế, y chạy không ra số 1\$20 đó, đành đem 2 đứa con đi cầm được 0\$70, mượn quanh cả làng được 0\$20, còn 0\$30 nữa, cũng đương không biết chạy đâu, ngo quanh ngó quanh, vừa trông trên bàn thờ còn cái lư hương thờ....

Biết sao bây giờ đành lòng thất hiễn, nuốt nước mắt mà xách đi cầm cho tên A. được 0\$30.

Thế là được 1\$20, phụ thêm với số giá thuê ruộng là đủ phần thuế! Cảnh thương tâm ấy, trách ai? trách ông thần nghèo.

Nó Sơn lại cáo

MỘT CÁI TAI BIẾN GỚM GHÊ

NƠI ĐỒ, NHÀ TRỜI, NGƯỜI CHẾT, MÂY CHỤC VẠN GIỒNG CẢ RẠT VÀO BỜ SÔNG CẢ

VINH. — Trại hỏa với tháng 4, tháng 5 mấy năm trước, hồi 10 giờ sáng hôm vừa rồi, tại miền Tây-ngang do phủ Tương dương (Nghệ-an) là nơi giáp xứ Lào, bị xảy ra sự kiện dữ dội và bị nước lụt tràn ngập, tràn ngập rất ghê gớm, làm cho một hòn núi ở bờ sông cả bị đổ, nhiều nhà bị trôi, mà lại có tên 12 người bị tai nạn.

Sau khi xảy ra sự kiện, thì hai bên duyên giang sông cả dân với được cả chết rớt vào không biết bao nhiêu mà kể, dân đem về ăn không biết, thậm chí một cái chết! m bất thối bay khắp nơi, nên ông phủ sa tại để sức cho dân đào hố chôn cất và đánh dấu tên và họ của các liệt sĩ ở Vinh biết. (Đông-pháp)

Một bà già 60 tuổi tự tử

(Chết theo cháu chẳng?)

5 giờ rưỡi chiều 10/6/35, tại làng Nam phò, huyện Phú vang (Thừa-thiên), người ta tiếp nộp đi xem một bà già tự tử bằng lưỡi dợ.

Bà này tên là Mây, trực độ 60 tuổi, năm phục giữa đất, trên đắp một cái mền, nơi có mền có cây lai láng; phía sau sau khi... ao lý báo huyện, quan huyện phải nhả lại lên khám, nhờ bà lão nhà thương.

Nghe nói tháng trước bà có người cháu tên Nguyễn Kiến, chẳng hiểu vì có gì mà y trèo lên gác nhà năm chết, sau nhà chức trách cũng quan Đốc to xuống khám mà cũng không biết chết vì cách gì, bèn mở tử thi ra lấy học của, tìm, cột đem lên nhà thương, còn thì thì chôn cất. Sau vụ chết bị mất đó, bà Mây bị đòi bồi tại huyện Phú vang, địa này bừa bừa thế nào, nên tự tử một cách rất ghê gớm!

Biết chuyện

THƠ TÍN

Cùng ông Hào Sự Mỏ-cày

Số học 5000 của ông gói lượm Cỏ Sòng-Nam, bản báo đã nhận được và đã chuyển giao cho Cục rồi, Cục có lời cảm ơn.

Cùng ông Huỳnh-Tông Sông-cầu
Tiếp được mạt đại 5000 của ông gửi lại báo xin cảm ơn.
T. D.

